

Урок 9. ТРИПІЛЬСЬКА АРХЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

Алгоритм роботи на уроці:

1. Опрацювати конспект з теми, навчальний матеріал підручника (параграф 7, с. 33-38).
2. З'ясуйте визначення нових термінів та понять: **археологічна культура, енеоліт**.
3. Зверніть увагу на ключові питання теми: досягнення представників трипільської культури; значення трипільської культури в історії України.
4. Заповни лист самоконтролю.

СЛОВНИК	ОСНОВНІ ДАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Археологічна культура - поєднані спільними рисами речові джерела, що належать до одного історичного часу і поширені на певній території. <i>Поняттям археологічна культура</i> учені послуговуються для умовного найменування давніх племен назви яких не збереглися, оскільки писемних джерел про ті часи не маємо. • Енеоліт – мідно-кам'яний вік - перехідний період від кам'яного віку до епохи металів, коли людина навчилася обробляти перший метал – мідь. 	<p>IV – перша половина III тис. до н.е. – час існування Трипільської археологічної культури.</p>

ЗНАЮ

Вам відомо, що в період неоліту в житті людини відбулися кардинальні зміни: **виникло землеробство і скотарство**. Виникнення землеробства й скотарства мало величезне значення в житті людини. Якщо раніше, займаючись полюванням і збиральництвом, людина одержувала від природи в готовому вигляді все необхідне, то тепер хлібороб і скотар самі виготовляли потрібні продукти. Це означає, що відбувся перехід від привласнювального господарства до відтворювального.

ВАРТО ЗАПАМ'ЯТАТИ!

Револуція — докорінний перелом у чомусь, «стрибок» у розвитку.

Неолітична революція — перехід від привласнювальних форм господарювання до відтворювальних: від збиральництва до землеробства, від полювання до скотарства; поява ремесла, торгівлі.

ЗНАЮ НОВЕ

ТРИПІЛЬСЬКА АРХЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА

Трипільська археологічна культура — сукупність археологічних пам'яток, що датується **IV тис. до н. е.** — **першою половиною III тис. до н. е.** Поширювалася на всю територію **Лісостепового Правобережжя та Подністров'я** - до Дніпра та Чорного моря, а також на території сучасних **Румунії та Молдови** (Див. карту).

Ця назва походить від назви **с. Трипільля на Київщині**, де в 1896 р. **археолог Вікентій Хвойка** під час розкопок знайшов давнє поселення.

ГОСПОДАРСТВО ТА ПОБУТ ТРИПІЛЬЦІВ

Трипільці – перші землероби України. Основними заняттями трипільців були **землеробство та скотарство**. Землю обробляли роговими або кам'яними **мотиками**, а роговими та дерев'яними **серпами** з кремінними вкладками збирали врожай. Трипільці вирощували ячмінь, пшеницю, горох, просо, овес тощо.

Уявіть: до часів Ярослава Мудрого (XI ст.) набір злаків на полях Київщини був такий самий, що й у трипільські часи. Розводили також корів, свиней, овець і кіз, приручали диких коней.

РЕМЕСЛА

- гончарство - виробництво глиняного посуду;
- виробництво знарядь з каменю, кості;
- обробка металів;
- прядіння й ткацтво

Часто трипільську культуру називають «культурою мальованої кераміки».

Свідченням досить високого на той час рівня розвитку ремесла є винахід трипільцями першого **механічного пристрою** - лучкового дрилю з крем'яним **свердлом**.

ТРИПІЛЬСЬКІ ПРОТОМІСТА

Поселення трипільців були розташовані по берегах річок і на пагорбах. Ранні поселення склалися з 10-15 жителів, а в період розквіту трипільської культури будували великі за розміром та кількістю жителів поселення, які називають **протомістами** — попередниками міст. У поселеннях, які досліджували археологи біля сіл **Майданецьке й Тальянки** на Черкащині, налічувалося від 1600 до 2700 будівель. За реконструкцією археологів, глинобитні житла трипільців були не тільки одноповерховими, а й двоповерховими. Розміри деяких споруд сягали 200-300 квадратних метрів!

- Є думка, що трипільці кожні 50 років змінювали місце поселення, і тоді вони самі спалювали вже не потрібні їм будинки. Можливо, це робили в ритуальних цілях.

СУСПІЛЬСТВО та ДУХОВНИЙ СВІТ ТРИПІЛЬЦІВ

- Трипільці жили **сім'ями**, що об'єднувались в **общини**, а пізніше в **племена**.
- **Хлібороби-трипільці** своєрідно сприймали довколишній світ. Вони вірили в богів грому, сонця, вітру, дощу. Дослідники припускають, що поклонялися також богині родючості. Підставою для таких припущень є численні жіночі фігурки, які знаходять майже в кожному трипільському поселенні.
- **У III тис. до н. е.** трипільське суспільство охопила криза. Можливо, її спричинило погіршення кліматичних умов та падіння врожаїв унаслідок браку навичок поновлення родючості ґрунту. **Криза** призвела до занепаду й загибелі трипільської культури.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Одночасно з існуванням трипільської культури у степовій частині була поширена культура **середньостогівська археологічна культура**. Основним заняттям племен цієї культури було **скотарство**, розводили переважно коней. Допоміжну роль відігравали землеробство, мисливство та рибальство. Цікавою була **середньостогівська кераміка**, оскільки цей посуд має гостре дно.

